

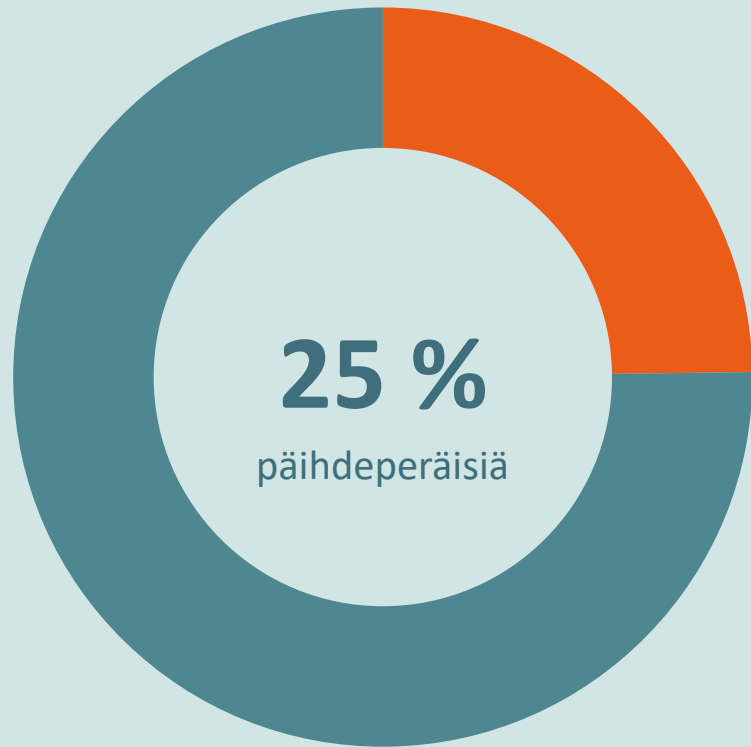


Virpi Pitkänen & Outi Ahokas

Päihteiden käytön aiheuttamat kustannukset ja kerrannaisvaikutukset kunnille

Kuntamarkkinat 17.9.2026

Alkoholista ja päihteistä aiheutuneet turhat menetykset Suomessa



● Alkoholi ja päihteet ● Muut syyt

Turhista kuolemista aiheutuneet taloudelliset menetykset

6,8 mrd. €

MENETYKSET YHTEENSÄ 2024

950 M€

ALKOHOLI

750 M€

HUUMEET

Neljäsosa vältettävissä olevista menetyksistä liittyy alkoholiin ja päihteisiin.

Miksi tapamme laskea
päihteidenkäytöstä aiheutuvia
kustannuksia on puutteellinen?

Millaisia kustannuksia päihteidenkäytöstä ^{FCG.} aiheutuu?

1 SUORAT KUSTANNUKSET

Terveystenhoito

Päivystyskäynnit, ensihoito, vuodeosastojaksot, leikkaukset ja toimenpiteet, tehohoito, päihteistä aiheutuvat sairaudet, vammat ja tapaturmat, korvaus- ja vieroitushoito, päihdekuntoutus

Eläkkeet ja sairauspäivärahat

Päihteistä aiheutuva työkyvyttömyys ja eläkkeet, pitkät sairauspoissaolot

Sosiaalipalvelut ja -turva

Lastensuojelu, muut sosiaalityön sektorit ja palvelut, toimeentulotuki, asumistuki, työttömyysetuudet

Järjestys ja turvallisuus

Poliisin ja vartijoiden päihdetehtävät, päihderikosten tutkinta, oikeusjärjestelmä ja vankeinhoito, rikostuomiot

Omaisuusrikokset ja vahingot

Varkaudet, häätöprosessit ja asunnon remontointi, vakuutuskorvaukset

2 EPÄSUORAT KUSTANNUKSET

Työelämän kustannukset

Rokulipäivät ja sairauspoissaolot, presenteismi, vaikutus muihin työntekijöihin, imagohaitat, johdon ja muiden työntekijöiden työaika, huonot tai tekemättä jääneet päätökset

Läheisten terveydenhuollon kustannukset

Mielenterveysongelmat, fyysinen oireilu, uupuminen

Läheisten työkyvyn heikkeneminen

Poissaolot työelämästä, sairauspoissaolot, alentunut työteho

Tuotannon menetykset

Verotulojen menetys työelämän ulkopuolelle jäämisestä, vaikutukset kulutusmahdollisuuksiin, menetetyt elinvuodet (PYLL)

Valvonta- ja turvallisuuskustannukset

Huumausainekaupan ja rikollisuuden aiheuttama poliisin, oikeuslaitoksen ja vankeinhoidon työaika ja kuormitus

3 AINEETTOMAT KUSTANNUKSET

Elämänlaadun heikkeneminen tai menetys

Kipu, kärsimys, ahdistus

Läheisten elämänlaadun heikkeneminen

Pitkäaikainen huoli ja stressi

Rikosten uhrien elämänlaadun menetys

Pelko, ahdistus, kivut

Yleinen turvattomuus

Päihteidenkäytön aiheuttamat haitat

Haitat päihteitä käyttävälle itselleen

- Fyysiset terveyshaitat (sairaudet, tapaturmat, infektiot)
- Mielenterveyden heikkeneminen
- Työkyvyn heikkeneminen tai menettäminen, poissaolot
- Velkaantuminen ja asunnottomuus
- Käyttäytymisen muutokset

Haitat läheisille

- Riidat, perhe- ja parisuhdeväkivalta, pelko
- Häpeä ja luottamuksen menetys
- Lapsen kehityksen viivästymät ja kiintymyssuhdehäiriöt
- Huostaanotot ja perheiden hajoaminen
- Rahavaikeudet, arjen epävarmuus
- Päihdeongelmasta aiheutuva hoiva ja valvonta
- Työkyvyn lasku, työpoissaolot

Haitat muille ihmisille (ulkopuoliset, yhteisö)

- Häiriökäyttäytyminen julkisilla paikoilla
- Näpistykset, asuntomurrot, ryöstöt, väkivalta ja sen uhka
- Rattijuopumukset ja liikenneturvallisuuden heikkeneminen
- Työyhteisön kuormittuminen, ilmapiirihaitat
- Inhimilliset ja taloudelliset haitat (onnettomuudet, omaisuusvahingot)

Haitat yhteiskunnalle ja palvelujärjestelmälle

- Soten kuormitus
- Poliisille, pelastuslaitokselle ja oikeuslaitokselle kohdistuvat tehtävät
- Huumausainekaupan ja siihen liittyvä (järjestäytynyt) rikollisuus
- Kansanterveyden heikkeneminen
- Tuottavuuden lasku, Menetetyt elinvuodet
- Asuinalueiden turvallisuuden ja viihtyvyyden heikentyminen

Case Markku – päihhteidenkäytön kustannukset kunnalle

Markku, 50 – kunnan teknisen toimen palvelupäällikkö

- Työskentelee noin 30 000 asukkaan kaupungissa: vastaa mm. kunnallistekniikan investoinneista ja urakoiden kilpailutuksesta, esihenkilönä 14 hengen tiimille.
- Pitkä ura samassa organisaatiossa, arvostettu ja luotettu ammattilainen. Palkka noin 5 800 €/kk.
- Perhe: puoliso työskentelee kunnan varhaiskasvatuksessa, kaksi aikuistuvaa lasta.
- Alkoholi on vuosia ollut ”työn vastapaino”: arki-illat sekä sidosryhmä- ja saunaillat urakoitsijoiden kanssa. Alkoholin käyttö lisääntyy 40 ikävuoden jälkeen.
- Asia on työyhteisössä yleisesti tiedossa, mutta kukaan ei ota sitä puheeksi, koska sitä pidetään Markun yksityisasiana. Hoitoonohjausta ei tapahdu.
- 55-vuotiaana työkyky heikkenee siten, ettei Markku enää suoriudu tehtävistään, ja Markku irtisanotaan.
- Tämän jälkeen Markun terveys heikkenee entisestään, ja hän käyttää runsaasti sote-palveluita. Markun elämä päättyy 68-vuotiaana, seitsemän vuotta ennenaikaisesti (PYLL).



Kuvitteellinen esimerkkihenkilö. Kustannusarviot mukailevat raportin yksikkökustannuksia.

Miten päihteidenkäyttö näkyy Markun työssä?

Läsnäolo ja työkyky

- 1–2 päivän ”rokulipoissaoloja” keskimäärin kerran kuussa 45. ikävuodesta alkaen aiheuttaa kunnalle ylimääräisiä kuluja ja töiden viivästymistä
- Presenteismi: paikalla, mutta työteho ja keskittyminen kärsivät
- Työterveyskäynnit lisääntyvät: verenpainetauti, rasvamaksa, tyypin 2 diabetes

Työyhteisö ja johtaminen

- Markun vetämät kokoukset toistuvasti siirtyy tai peruuntuu, muiden työaikaa valuu hukkaan; asiat eivät etene ajallaan
- Kaksi tiimin jäsentä jää kuukaudeksi sairauslomalle kuormituksen vuoksi
- Ailahteleva ja ajoittain epäasiallinen käytös kokouksissa ja urakoitsijatapaamisissa -> esihenkilön ja HR:n työaikaa kuluu selvittelyihin ja valitusten käsittelyyn
- Tiimin osaajia siirtyy muualle, kunnan teknisen toimen rekrytointi vaikeutuu mainehaitan vuoksi

Päätöksenteko ja palvelut

- Hankintapäätöksiä viivästyy ja investointihankkeita siirtyy
- Urakkasopimusten valvonta ontuu: kunnalle aiheutuu lisätyölaskuja ja riitoja
- Luottamushenkilöillä epäluottamusta kilpailutusten ja urakoiden valmisteluun: urakkapäätösten uudelleenvalmistelu, oikaisuvaatimukset, valmistelun puolueettomuus
- Kunnan maine työnantajana ja sopimuskumppanina kärsii

Mitä yksi puuttumatta jätetty tapaus maksaa?

Kunta työnantajana ja veronsaajana

n. 140 000 €

Poissaolot, esihenkilötyö, rekrytointi ja menetetyt verotulot

Yhteiskunnan menetys

n. 345 000 €

7 ennenaikaisesti menetettyä elinvuotta

Suurimmat yksittäiset kustannuserät

Menetetyt elinvuodet (7 v)

345 000 €

Rokulipoissaolot

77 000 €

Kunnallisverotulojen menetys

50 000 €

Lisäksi sote-kustannuksia syntyy n. 280 000 € (perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido, sosiaalihoito)
Jos kunnassa on 20 vastaavaa tilannetta, lasku yhteiskunnalle kasvaa noin 9 miljoonaan euroon.

Puutu ajoissa!

540 €

Varhainen puheeksiotto

Esihenkilö ottaa asian puheeksi heti kun epäily päihteidenkäytöstä herää ja ohjaa työterveyteen. Muutama käynti riittää.

**Puuttumattomuus
maksaa lähes 900
kertaisesti, mitä
varhainen tuki**

480 000 €

Puuttumattomuus

Markun päihteidenkäyttö jää yksityisasiaksi. Kunta maksaa työnantajana ja menetettyinä verotuloina.

FCG:n tuki kunnille – mistä aloitetaan?

01

Työkyvyn tuki ja johtaminen

- Työkykyjohtamisen mallit ja valmennukset
- Varhaisen tuen ja hoitoonohjauksen prosessit
- Sairauspoissaolo- ja työkyvyttömyyskustannusten analyysi kunnan omalla datalla

02

Työyhteisön kulttuuri ja prosessit

- Päihdeohjelman laatiminen/päivitys ja jalkautuksen tuki
- Puheeksioton pelisäännöt ja käsittelymallit
- Esihenkilöiden tuki muutostilanteissa

03

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Hyte-työn rakenteet ja ehkäisevä päihdetyö
- PYLL-analyysit kunnan omilla luvuilla
- Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelu

04

Koulutus ja valmennus

- Räätelöidyt koulutukset johdolle ja esihenkilöille
- Työterveysyhteistyön kehittäminen ja kilpailutus
- Vaikuttavuuden seuranta ja mittarit

The background of the slide is a photograph of a pine branch with green needles against a clear blue sky. The FCG logo is positioned in the top left corner.

FCG.

Lisätietoja

Outi Ahokas
johtava asiantuntija
outi.ahokas@fcg.fi
040 504 8229

Virpi Pitkänen
johtava asiantuntija
virpi.pitkanen@fcg.fi
044 7844 572